

**Het Groninger
Landschap**

Visie faunabeheer

Definitief 29 januari 2021

Inhoud

1. Introductie.....	3
1.1 Aanleiding.....	3
1.2 Doelstelling Het Groninger Landschap.....	4
1.3 De complexiteit van faunabeheer	5
2. Soortbeperkende maatregelen	6
2.1 Algemeen.....	6
2.2 Beleid per beheerdoelstelling	7
2.2.1 Natuur.....	7
2.2.2 Erfgoed en erfgoedlogies	9
2.2.3 Toegankelijkheid, recreatie en educatie	10
2.2.4 Afspraken met derden.....	10
3. Soortbevorderende maatregelen.....	12
4. Overig faunabeheer.....	13
4.1 Jacht.....	13
4.2 Visserij	13
4.3 Eendenkooi.....	13
Literatuur.....	14

1. Introductie

1.1 Aanleiding

Waarom een visie op faunabeheer?

Faunabeheer is het op directe wijze beïnvloeden van het voorkomen van diersoorten. Hierbij kan het gaan om het introduceren of juist weren van een specifieke soort, met als uiterste maatregel het doden van dieren. Dit zijn ingrijpende maatregelen die gevoelsmatig op gespannen voet staan met onze natuurdoelstelling en daarom vragen om een zorgvuldige afweging en een helder kader. In deze visie faunabeheer wordt uiteengezet bij welke omstandigheden Het Groninger Landschap overgaat op faunabeheer en onder welke voorwaarden.

Wat bedoelen we met faunabeheer?

Faunabeheer richt zich op de aanwezigheid van specifieke diersoorten. Op dit moment wordt van geval tot geval een afweging gemaakt, zoals bij het Groninger Ganzenakkoord, exotenbeheer of bij predatiebeheer in het kader van weidevogelbeheer. We hebben behoefte aan een algemeen afwegingskader, omdat faunabeheer een steeds terugkerend onderwerp is met veel maatschappelijke betrokkenheid en bijbehorende emoties.

Besluitvorming

De natuur blijft in ontwikkeling, dus ook de rol van faunabeheer in het bredere natuurbeheer. De kennis op dit punt blijft zich ontwikkelen, waardoor er ook sprake kan zijn van voortschrijdend inzicht. Zodoende zullen we deze visie minimaal elke zes jaar evalueren en waar nodig herijken, vergelijkbaar met de cyclus van onze beheerplannen. Vanzelfsprekend kunnen we ook tussentijds tot een aanpassing komen als de actualiteit daar aanleiding toe geeft.

Deze visie geeft een duidelijk handelingskader voor onze natuurbeheerders als het gaat om faunabeheer als aanvulling op het reguliere natuurbeheer. De (on)wenselijkheid van faunabeheer vormt een vast aandachtspunt in onze beheerplannen en wordt daarin verankerd. Als er ten opzichte van de beheerplannen behoefte is aan afwijkend of aanvullend faunabeheer, vindt hierover aparte besluitvorming plaats die wordt vastgelegd in de kwartaalrapportages (conform Handboek Natuurbeheer). De visie is ook de basis voor onze externe belangenbehartiging in het provinciale beleid ten aanzien van faunabeheer.

De visie wordt opgesteld onder verantwoordelijkheid van hoofd Natuur & Landschap met inbreng vanuit de afdeling en in overleg met afdeling Publiek & Relatie. De directeur stelt de visie faunabeheer vast na bespreking in de raad van toezicht.

1.2 Doelstelling Het Groninger Landschap

In de statuten van Het Groninger Landschap staat als hoofddoel: “[...]het bevorderen van het behoud, de ontwikkeling en het scheppen van hetgeen in natuur en landschap in de provincie Groningen waardevol te achten is [...]”.

Beheer bij Het Groninger Landschap vindt in eerste instantie plaats op ecosysteem- en populatieniveau. We proberen de omstandigheden te creëren waardoor de natuur op eigen benen kan staan en we geen soortspecifiek beheer hoeven te voeren. De abiotische omstandigheden spelen hierbij een belangrijke rol. Herstel van grondwatersystemen, natuurlijke zoet-zoutovergangen en een natuurlijk peilbeheer dragen sterk bij aan de ontwikkeling van kenmerkende en hoogwaardige natuur. Eenmalige inrichtingsmaatregelen kunnen bijdragen aan verbetering van de abiotische omstandigheden.

Daar waar we kiezen voor een (begeleid-)natuurlijke ontwikkeling, geven we ruimte aan natuurlijke processen en zijn we zo terughoudend mogelijk met patroonbeheer. Vaak kiezen we voor jaarrond- of seizoensbegrazing als belangrijkste beheermaatregel. Daar waar we kiezen voor een half-natuurlijke ontwikkeling is juist dit patroonbeheer van belang. Het beheer richt zich dan primair op de aanwezige vegetatie (maaien, snoeien, kappen, inzaaien, bemesten, etc.), eventueel aangevuld met beweiding.

Op deze manier proberen we leefruimte te bieden aan een zo breed mogelijk spectrum aan diersoorten. Het weidevogelbeheer bestaat bijvoorbeeld uit vegetatiebeheer, maar is in hoge mate afgestemd op de eisen die weidevogels aan hun leefgebied stellen. Hetzelfde geldt voor rietlandbeheer: de eisen die een soort als de roerdomp stelt aan broed- en foerageergebied is hier in belangrijke mate leidend. Schaalniveau van het beheer is hierbij belangrijk, we werken zoveel mogelijk op landschapsschaal en zijn terughoudend om teveel op detailniveau te beheren (tuinieren).

Aanvullend op dit beheer treffen we soms maatregelen specifiek gericht op bepaalde diersoorten, dit noemen we soortenbeheer. Hierbij creëren we leefgebied voor soorten in situaties dat dit leefgebied niet spontaan ontstaat. Het kan bijdragen aan versterking van de populatie van beschermde en kwetsbare soorten. Denk hierbij aan het vergroten van broedgelegenheden zoals dit in het verleden is gedaan voor diverse sternsoorten in het Hunzedal (nestvlotjes), aan de Waddenkust (schelpenstrandjes in de Klutenplas en broedeilanden voor sterns bij Delfzijl), het aanbrengen van een oeverzwaluwwand en het plaatsen van nestkasten voor de kerkuil of de bosuil. In een enkel geval wordt er gekozen voor het uitzetten van (waard)planten zoals voor de Groene Glazenmaker (uitzetten krabbenscheer) in het Leekstermeergebied. Maar het kan ook gaan om een educatieve functie, zoals een huiszwaluwtil bij een bezoekerscentrum. Ook het soortenbeheer wordt vastgelegd in de beheerplannen en afwijkingen of aanvullingen hierop worden goed gedocumenteerd.

Met faunabeheer zijn we zeer terughoudend, omdat we dan ingrijpen op een niveau waarop we liever niet ingrijpen: het binnenhalen of juist buiten de deur houden van specifieke soorten. Over het algemeen laten we dat liever aan de natuur zelf over. Faunabeheer is daarom nooit regel, maar altijd uitzondering op de regel. We spreken daarom van een ‘nee-tenzij’ beleid.

Tegelijkertijd is het goed om vast te stellen dat wij primair een natuurorganisatie zijn die zich richt op bescherming van ecosystemen en populaties. Er kunnen zich situaties voordoen waarin dit belang zwaarder weegt dan het belang van het individuele dier. Dit speelt al langer bij de discussie over de opvang van zeehonden. Naar onze mening is opvang van zieke zeehonden niet nodig omdat er sprake is van een vitale populatie zeehonden in de Waddenzee. Dit staat haaks op de opvatting van dierenbeschermingsorganisaties die vinden dat elk dier als individu moet worden gezien en recht heeft op onze zorg.

In de volgende situaties kan er bij Het Groninger Landschap sprake zijn van faunabeheer:

- de aanwezigheid van een specifieke soort verhindert de realisering van in het beheerplan vastgelegde natuurdoelen (die in het verlengde liggen van provinciaal, nationaal en/of Europees natuurbeleid) en het bestrijden van de betreffende soort is een effectief middel om deze doelen alsnog te realiseren;
- aanwezigheid van exoten leidt tot verdringing van inheemse soorten met een beschermde status;
- situaties waarbij sprake is van gevaar voor volksgezondheid of veiligheid;
- situaties waarbij een sterke toename van soorten leidt tot substantiële economische schade in de omgeving van natuurgebieden en er geen alternatieve methode is om deze schade te bestrijden;
- herintroductie van soorten indien dit bijdraagt aan instandhouding van een bedreigde soort en/of deze soort een sleutelrol speelt in het ecosysteem en niet op eigen kracht kan terugkeren.

1.3 De complexiteit van faunabeheer

Het organiseren van faunabeheer is complex. Ten eerste is er de bestaande wet- en regelgeving, Europees, nationaal en provinciaal. Al onze werkzaamheden voeren we uit binnen de geldende kaders en voor faunabeheer is dat niet anders.

Daarnaast houden dieren zich niet aan eigendomsgrenzen en dat geldt ook voor faunabeheer. Onze natuurgebieden worden omgeven door landbouwgebieden, waterwegen, dorpen en steden. Afstemming met de omgeving is cruciaal om faunabeheer effectief in te zetten. Dat doen we o.a. door de streek te betrekken bij het opstellen van onze beheerplannen. Maar ook door een goede samenwerking op gebiedsniveau met andere beheerders.

Ten derde zijn we een maatschappelijke organisatie met een brede achterban. Alles wat we doen ligt – terecht – onder een vergrootglas en moeten we kunnen uitleggen en verantwoorden. Vooral op sociale media lopen discussies hoog op en wordt niet altijd onderscheid gemaakt tussen feiten en meningen. Op het moment dat wij faunabeheer toepassen moeten we hier open en transparant over communiceren. Dit document is dus tevens bedoeld om duidelijkheid te verschaffen over de manier waarop Het Groninger Landschap met faunabeheer omgaat.

2. Soortbeperkende maatregelen

2.1 Algemeen

Definitie

Als we spreken over soortbeperkende maatregelen, dan betekent dit dat er in een terrein maatregelen worden getroffen die leiden tot aantalsbeperking en/of populatie afname van een diersoort. Hier zijn verschillende manieren voor, waaronder het aanpassen van een terrein, het voorkomen van vestiging van een diersoort, nest/broedgelegenheid beperken, rasters plaatsen, vangen en herplaatsen, en in het uiterste geval afschot. Maatregelen kunnen zowel preventief als reactief worden ingezet afhankelijk van de aanleiding en het gewenste doel. In alle gevallen gaat het bij soortbeperkende maatregelen om maatwerk per gebied.

Afwegingskader

In principe is Het Groninger Landschap terughoudend met soortbeperkende maatregelen en daarom hanteren we in onze gebieden een 'nee, tenzij-beleid'. Dat betekent dat er geen populatiebeheer of schadebestrijding plaatsvindt, tenzij er sprake van een specifieke reden is. Op dat moment kan met onderstaand afwegingskader gekeken worden of soortbeperkende maatregelen uitgevoerd kunnen worden.

Het Groninger Landschap gaat **niet** over tot faunabeheer, tenzij:

1. onderbouwd kan worden, door onderzoek, tellingen en/of waarnemingen, dat de aanwezigheid van (een) diersoort(en) het behalen van beheerdoelen zoals vastgelegd in ons beheerplan onmogelijk maakt;
2. onderbouwd kan worden, door onderzoek, tellingen en/of waarnemingen, dat de aanwezigheid van (een) diersoort(en) het nakomen van gemaakte afspraken met derden onmogelijk maakt;
3. alternatieven voor soortbeperkende maatregelen aantoonbaar niet effectief zijn (gebleken), of op afzienbare tijd zullen worden;
4. er sprake is van onnodig lijden (valwild);
5. openbare veiligheid of volksgezondheid in gevaar zijn.

De natuur- of erfgoedbeheerder is verantwoordelijk voor een gedegen afweging van het bovenstaande en bepaalt de wijze van soortbeperking. Bij voorkeur wordt dit vastgelegd in het beheerplan van het betreffende gebied. Als besloten wordt dat directe bestrijding nodig is, dan wordt een maatwerkplan gemaakt dat voor akkoord voorgelegd wordt aan het betreffende afdelingshoofd. Dit wordt vastgelegd in de kwartaalrapportage.

Een maatwerkplan bevat minimaal de volgende onderdelen:

- a. de onderbouwing voor het ingrijpen;
- b. een beschrijving van de aard, duur en frequentie van de maatregelen;
- c. wie voert de maatregelen uit en op basis van welke afspraken;
- d. de wijze waarop dierenleed wordt zoveel mogelijk beperkt;
- e. de wijze waarop verstoring in de gebieden wordt zoveel mogelijk beperkt;
- f. garantie dat de veiligheid van recreanten is gewaarborgd;
- g. monitoring en evaluatie van de beheerinspanning, de ontwikkeling van de doelsoort, de te bestrijden soort en de bestrijdingswijze;
- h. beschrijving van inspanningen om toekomstige bestrijding waar mogelijk te voorkomen.

Zoals te zien is in het afwegingskader, is het niet halen van doelen of nakomen van afspraken een belangrijke reden om soortbeperkende maatregelen te overwegen. Een goede onderbouwing hiervan is cruciaal. Hoewel we streven naar een wetenschappelijke onderbouwing, zal dit niet altijd aanwezig zijn op het moment dat er een beslissing genomen moet worden. We zijn ons ervan bewust dat hier mogelijk sprake kan zijn van expert-judgement. Juist in deze situaties is monitoring en een goede evaluatie achteraf cruciaal.

In de volgende situaties wordt niet per geval een maatwerkplan gemaakt, maar wordt volstaan met algemene richtlijnen zoals beschreven in bijlage 3 (Bestrijding per soort):

- bestrijden van mollen in gazons
- bestrijden van muizen en ratten in en rond gebouwen
- bestrijden van eikenprocessierups langs wandel- en fietspaden
- bestrijden van buxusmot in monumentale tuinen
- bestrijden van wespen en mieren in (vakantie)woningen en bezoekerscentra.

In onze gebieden vindt ook bestrijding van muskusratten en beverratten plaats door het waterschap. We hechten daarbij sterk aan het opstellen van ecologische werkprotocol en het naleven daarvan.

2.2 Beleid per beheerdoelstelling

Er zijn verschillende argumenten om over te gaan tot lokale soortbestrijding, waaronder het niet behalen van beheerdoelstelling. Dit kan betrekking hebben op doelstellingen op gebied van natuur, erfgoed, openstelling of het nakomen van afspraken met derden. Elk van deze doelstellingen is hieronder nader uitgewerkt. De beschrijving van de doelstellingen gaat uit van de huidige praktijk. Als een doelstelling in de toekomst niet langer in het gedrang is of als faunabeheer niet langer als effectieve maatregel wordt beschouwd, wordt dit aangepast in een volgend faunabeheerplan.

2.2.1 Natuur

In onze natuurgebieden stellen we het ecosysteem zoveel mogelijk centraal, en niet een soort. Dit betekent dat we zo min mogelijk ingrijpen in natuurlijke processen en de natuurlijke dynamiek zoveel mogelijk vrij spel geven. Tegelijkertijd hechten we aan het voortbestaan van beschermde soorten en willen we graag een bijdrage leveren aan hun instandhouding. Dit geldt primair voor soorten waarvoor wij een (inter)nationale verantwoordelijkheid hebben. Soorten waarmee het door menselijk ingrijpen slecht gaat en waarvoor we vanuit Nederlandse of zelfs Europese wetgeving een plicht hebben om te zorgen voor betere leefomstandigheden. Dit geldt voor weidevogels als de grutto en kustbroedvogels als de kluut en visdief in gebieden waar naast huidige landgebruik en frequentere kustoverstromingen, ook predatie een rol speelt in structureel te lage broedsuccessen. Hierdoor kan het voortbestaan van deze soorten in onze natuurgebieden in het geding komen. In andere gevallen kunnen invasieve exoten, soorten die zich buiten hun oorspronkelijke verspreidingsgebied hebben gevestigd en die inheemse soorten verdringen, zorgen voor een bedreiging van de lokale soortenrijkdom. In deze situatie kan de aanwezigheid van een soort op gespannen voet staan met onze natuurdoelstellingen en kan overgegaan worden tot soortbestrijding. Soortbeperkende maatregelen voor de ene soort om onze natuurdoelstellingen te behalen, zijn in die zin tegelijkertijd soortbevorderende maatregelen voor andere soorten.

Weidevogels

De eerste soortgroep die om aanvullende bescherming vraagt, zijn weidevogels. In heel Nederland, Groningen niet uitgezonderd, gaat het slecht met de weidevogels. In vergelijking met de jaren '80 zijn vrijwel alle soorten sterk achteruitgegaan. In de afgelopen jaren zit er meer variatie in de populatietrends van soorten, waarbij de grutto achteruit blijft gaan en de populaties van tureluur en

gele kwikstaart juist groeien. Omdat de achteruitgang van de grutto, het boegbeeld van de Nederlandse weidevogels, ondanks alle inspanningen nog niet gestopt is en deze achteruitgang in Groningen zelfs harder gaat dan in de rest van Nederland, staat de grutto centraal in het herstel van weidevogelpopulaties. De sterke achteruitgang komt vooral door het intensieve agrarische gebruik van het landschap. In de afgelopen decennia is het oppervlakte geschikt biotoop flink afgenomen: eenzijdige graslanden met Engels raaigras en verlaagde waterstanden zorgen voor beperkte voedselbeschikbaarheid en vroeg maaibeheer in combinatie met schaalvergroting zorgt voor een tekort aan plekken om te schuilen. Weidevogels zijn daarom aangewezen op natuurvriendelijke kerngebieden, die echter te versnipperd in het landschap liggen en zodoende kwetsbaar zijn geworden voor predatie.¹

Het Groninger Landschap ziet predatie als een natuurlijk fenomeen en nadrukkelijk niet als de hoofdoorzaak van de teruggang van weidevogels. In een vitale, gezonde weidevogelpopulatie heeft predatie een beperkte invloed op het broedsucces. Er is nu echter sprake van een disbalans, waarbij predatie een significante invloed heeft op het broedsucces in de resterende weidevogelgebieden. Wij werken actief mee aan wetenschappelijk onderzoek om een beter inzicht te krijgen in de onderliggende ecologische processen, zowel vanuit de ecologie van de weidevogels als van de predatoren.

Op dit moment is predatiebeheer – helaas – een noodzakelijk onderdeel van ons weidevogelbeheer en is primair gericht op het minder aantrekkelijk maken van onze gebieden voor predatoren. Het weer open maken van het landschap zorgt ervoor dat ‘luchtpredatoren’ als kraaien en roofvogels zich niet vestigen of in lagere dichtheden vestigen. Het vernatten van gebieden maakt de gebieden minder aantrekkelijk voor predatoren als vos en marterachtigen. Het plaatsen van een tijdelijk elektrisch raster kan vossen en katten uit een perceel houden. Dergelijke preventieve maatregelen zijn helaas niet altijd afdoende: de effecten zijn niet genoeg, de maatregelen zijn niet praktisch onuitvoerbaar, of te kostbaar. Dat rechtvaardigt om op dit moment, zo nodig, ook aan directe bestrijding van predatoren te doen. Het Groninger Landschap ziet dat als een noodzakelijk kwaad en als een tijdelijke maatregel.

Bestrijding van predatoren vindt alleen plaats als het niet mogelijk is om ze op andere wijze te weren en als is vastgesteld dat deze predatoren daadwerkelijk een significant effect hebben op het broedsucces. Predatoren die zelf beschermd, bedreigd of kwetsbaar zijn, worden uiteraard uitgesloten van bestrijding. Op dit moment kan bestrijding aan de orde zijn bij vos, verwilderde kat, zwarte kraai en steenmarter. Bij de zwarte kraai achten wij bestrijding binnen onze weidevogelgebieden niet effectief en mogelijk schadelijk voor soorten die gebruik maken van nesten van de zwarte kraai; we beperken ons tot het weer open maken van onze gebieden door het weghalen van opgaande beplanting. De steenmarter neemt de laatste jaren sterk toe en uit onderzoek blijkt dat deze soort een groot effect heeft op het broedsucces. Bestrijding van deze soort kan vooralsnog alleen plaatsvinden in afgebakende pilots (in tijd en ruimte) met een wetenschappelijke begeleiding. Van bestrijding van katten kan alleen sprake zijn als is vastgesteld dat het om een verwilderd individu gaat, dat langdurig in onze natuurgebieden verblijft en dat opvang en herplaatsing niet mogelijk is. Uiteraard heeft het wegvangen en herplaatsen van deze katten onze voorkeur.

---

¹ Kleyheeg E., Vogelzang T., van der Zee I. & van Beek M. 2020. Boerenlandvogelbalans 2020. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen / LandschappenNL, De Bilt.

Kustbroedvogels

Net als met de weidevogels, gaat het niet goed met de kustbroedvogels. De staat van instandhouding is slecht en populaties laten een negatieve trend zien. De belangrijkste oorzaken zijn verstoring, zomerstormen en predatie. Het Groninger Landschap werkt actief aan het realiseren van veilige broedlocaties voor kustbroedvogels. Een goed voorbeeld zijn de verschillende broedeilanden die bescherming bieden tegen zomerstormen en predatoren. Daarnaast wordt er gewerkt met rasters om predatoren buiten bepaalde gebieden te houden. Deze methodes zijn relatief efficiënt en de noodzaak voor directe bestrijding van predatoren is dan ook kleiner dan bij weidevogels. Het Groninger Landschap kiest er daarom voor om predatoren als de vos, steenmarter, zwarte kraai en meeuwen niet te bestrijden, met als enige uitzondering de bruine rat. Als de beheerder signaleert dat deze soort het behalen van de beheerdoelen onmogelijk maakt, kan er worden over gegaan op directe bestrijding. Momenteel vindt in het kader van Wij&Wadvogels onderzoek plaats naar het broedsucces op vastelandskwelders. Dit onderzoek kan resulteren in aanpassing van ons beleid ten aanzien van faunabeheer op de kwelders en binnendijkse natuurgebieden als de Klutenplas.

Invasieve exoten

Nederland heeft de plicht om populaties op te sporen en te bestrijden die op de Unielijst staan. Deze lijst is door de Europese Unie opgesteld en bestaat uit exotische planten en dieren die in de EU verboden zijn omdat ze schade toebrengen aan de natuur. Daarnaast zijn er soorten die niet op de Unielijst staan, maar in Nederland wel een probleem kunnen opleveren voor natuur of volksgezondheid.

In Groningen heeft de provincie initiatief genomen om de bestrijding en opsporing op te pakken. Dit heeft geleid tot het Platform Invasieve Exoten. Het platform stelt een provinciaal plan van aanpak op, waarin de maatregelen worden vastgesteld. Het gaat hierbij om bestrijding, preventie en signalering. Het Groninger Landschap is één van de samenwerkende partijen binnen dit platform en zet zich in om de gemaakte afspraken uit het plan van aanpak na te komen.

Op het moment dat de aanpak is uitgekristalliseerd, kunnen wij onze rol hierin bepalen. Op dat moment zal een actualisatie van deze notitie plaatsvinden.

2.2.2 Erfgoed en erfgoedlogies

In een aantal specifieke gevallen kan er op onze erfgoedlocaties sprake zijn van overlast veroorzaakt door dieren. Het gaat om overlast door de mol, muis, rat, mier, wesp, steenmarter en buxusmot. Mollen horen bij de inheemse fauna. Als prooidier voor soorten als de vos, buizerd, reigers en bruine kiekendief vervult het dier een belangrijke rol in het ecosysteem. Bovendien zorgen molshopen voor microreliëf in de graslanden wat kan leiden tot meer diversiteit in flora en insecten. De mol wordt dan ook niet bestreden in de terreinen van Het Groninger Landschap. Uitzondering hierop vormen de tuinen/erven van ons cultureel erfgoed (boerderijen/borgen/molens) en bezoekerscentra. Hier mogen in de herfst en wintermaanden mollen gevangen worden met speciale klemmen om schade aan het gazon in de vorm van mollenbulten en -gangen te voorkomen. Gebruik van gif ter bestrijding van mollen is bij Het Groninger Landschap niet toegestaan.

In en rond cultureel erfgoed en bezoekerscentra kunnen ratten en muizen voor overlast en schade zorgen. Bestrijding vindt in die gevallen bij voorkeur plaats door middel van vallen waarna ze levend uitgezet kunnen worden. Als dit niet effectief blijkt is bestrijding met klemmen mogelijk. Het gebruik van gif ter bestrijding van ratten en muizen is bij Het Groninger Landschap niet toegestaan, vanwege de risico's op cumulatie van dit gif in de organen van predatoren zoals roofvogels.

Bij grote overlast door wespen wordt gekeken waar de nesten zijn en wordt er geprobeerd om de overlast te verminderen. Denk hierbij aan het verplaatsen van wespennesten. In uitzonderlijke gevallen (gevaar voor bezoekers) kan het voorkomen dat we gebruik maken van een insectenbestrijder.

Steenmarters zoeken regelmatig woningen op als nestlocatie. Als een steenmarter aanwezig is in verhuurde erfgoedlogies en overlast veroorzaakt, wordt er gekeken waar de steenmarter naar binnen komt en worden de toegangslocaties afgeschermd.

De buxusmot is soms een bedreiging voor een historische tuinaanleg. Als er een plaag ontstaat, staat het de beheerder vrij om deze soort te bestrijden. Bij de bestrijding van wespen, mieren en buxusmot mogen uitsluitend middelen gebruikt worden die snel afbreekbaar zijn en niet ophopen in de voedselketen. Daarnaast is er de mogelijkheid om een alternatief voor de buxus te planten als (tijdelijke) preventieve maatregel.

2.2.3 Toegankelijkheid, recreatie en educatie

Gastheerschap is een breed begrip, maar het betekent onder meer dat wij ons verantwoordelijk voelen voor de veiligheid van onze bezoekers. De natuur in Nederland kent weinig echt gevaarlijke soorten, maar het toenemend aantal teken en eikerprocessierupsen zorgt steeds vaker voor problemen. Er bestaat geen adequate bestrijding tegen teken en Het Groninger Landschap zet hier ook niet op in. Wel zorgen we voor voldoende informatie en wijzen we op de gevaren van een tekenbeet. De eikerprocessierups wordt niet bestreden, tenzij er populaties worden aangetroffen op plekken waar veel mensen komen. In het geval van (mogelijk) overlast wordt aan beheer gedaan. Dit kan indirect (het plaatsen van nestkasten, afzetten van risicolocaties) en direct (het fixeren van nesten met biologische middelen). De beheerder is verantwoordelijk voor de keuze en het uitvoeren van deze beheermaatregelen.

2.2.4 Afspraken met derden

Het Groninger Landschap staat midden in de maatschappij en werkt met veel verschillende partijen samen. Ook als het gaat om faunabeheer. Hieronder worden relevante beheerafspraken genoemd en uitgelegd wat deze afspraken betekenen voor het faunabeheer van Het Groninger Landschap.

Faunabeheerplan Ree

Het Groninger Landschap werkt mee aan voorjaarsstellingen van het ree door het afgeven van vergunningen aan lokale WBE's, zodat er een goed beeld is van de omvang en gezondheid van de lokale populaties. Populatiebeheer van reeën vindt in de gebieden van Het Groninger Landschap in principe niet plaats; natuurlijke processen doen hun werk wat heeft geleid tot een gezonde populatie reewild. Als dieren uit hun lijden moeten worden verlost levert Het Groninger Landschap alle medewerking. In beginsel laten we dode reeën in het natuurgebied liggen. Hier leven namelijk weer andere dieren (aaseters) van, zoals buizerds, raven, bunzings en vossen. Indien nodig worden kwetsbare locaties doorgegeven aan de WBE's om onnodige verstoring te voorkomen. Op het moment van vaststelling van dit faunabeheerplan wordt er gewerkt aan een nieuw reeënbeleid in de provincie. Bij een volgende evaluatie worden de uitkomsten meegenomen.

Groninger Ganzenakkoord

In 2014 is in de provincie Groningen het Ganzenakkoord ondertekend met als doel ervoor te zorgen dat verschillende ganzenpopulaties in stand blijven, zonder dat de schade die zij veroorzaken aan landbouwgewassen toeneemt. Het Groninger Landschap heeft het ganzenakkoord ondertekend met als voorwaarde dat er winterrustperiode van vier maanden in acht genomen wordt en dat er foerageergebieden voor trekganzen worden aangewezen. Zolang aan deze voorwaarden wordt voldaan, zal Het Groninger Landschap de afspraken uit het Ganzenakkoord nakomen.

Voor het beperken van schade aan landbouwgewassen in de zomer zijn maatwerkplannen opgesteld. Hierin wordt per gebied/regio omschreven welke maatregelen genomen worden. Binnen de terreinen van Het Groninger Landschap is momenteel alleen een maatwerkplan opgesteld voor het Hunzedal. Dat betekent o.a. dat de aantallen zomerganzen worden gereduceerd, mits er geen grote negatieve effecten op andere natuurwaarden optreden. Om dit laatste te borgen is besloten om bij het afschieten de regio in eigen hand te houden en is er gekozen om alleen uitheemse soorten en boerenganzen te bestrijden. De Grauwe gans hoort in de Nederlandse moerassen thuis als broedvogel en wordt niet in aantal gereduceerd.

Waterwet en de muskusrat

De waterschappen zijn op basis van de Waterwet verantwoordelijk voor het beheren van de stand van soorten als de muskusrat en beverrat. De bestrijding vindt ook in onze gebieden plaats. De waterschappen hanteren ecologische werkprotocollen over de wijze van bestrijding en we hechten er veel waarde aan dat deze worden nageleefd. Hierbij is met name het type materiaal van belang om te voorkomen dat andere dieren ongewild slachtoffer worden.

Beverbeheerplan

De bever is, mede dankzij Het Groninger Landschap, sinds 2008 weer aanwezig in de provincie Groningen. Door de kenmerkende levenswijze is de bever in staat een bijzondere leefomgeving te creëren voor allerlei gewenste planten- en diersoorten. Dit staat soms op gespannen voet met waterveiligheid, bijvoorbeeld als bevers in dijken graven. Om problemen voor te zijn en draagvlak te behouden heeft de provincie Groningen een Beverbeheerplan opgesteld. Dit plan is op moment van schrijven nog in concept. De gevolgen van dit beverbeheerplan voor het faunabeleid van Het Groninger Landschap worden meegenomen in een volgende versie van deze notitie.

Schade aan derden

Het Groninger Landschap vergoedt geen schade aan derden veroorzaakt door in het wild levende dieren. Als er overlast wordt ervaren door deze soorten, ligt de verantwoordelijkheid voor preventie bij de partij die de hinder ondervindt. We zijn te allen tijde bereid om mee te werken aan een oplossing, mits deze niet tegenstrijdig is met onze natuurdoelen.

3. Soortbevorderende maatregelen

Definitie

Als we spreken over soortbevorderende maatregelen binnen het kader van faunabeheer, dan spreken we over het introduceren van diersoorten of het bijplaatsen van individuen bij een bestaande populatie. Voorbeelden uit het verleden zijn de herintroductie van de bever in het Hunzedal en het bijplaatsen van (opgevangen) otters in het Zuidlaardermeer. Maatregelen als het bieden van nestgelegenheid in de vorm van nestkasten of broedeilanden zien we als soortenbeheer (zie paragraaf 1.2).

Afwegingskader

In principe is Het Groninger Landschap terughoudend met soortbevorderende maatregelen en zodoende hanteren we in onze gebieden een 'nee, tenzij-beleid'. De term 'ecologisch geduld' is hierbij van toepassing: we hebben liever dat een soort uiteindelijk op eigen kracht onze natuurgebieden bereikt, dan dat deze soort kunstmatig wordt uitgezet. De spontane vestiging van de zeearend is hierbij een goed voorbeeld. Dat betekent dat er geen herintroductie of bijplaatsing van dieren plaatsvindt, tenzij er sprake is van een specifieke reden die aansluit bij onze doelstellingen. Hierbij is het onderstaande afwegingskader leidend.

Het Groninger Landschap gaat **niet** over tot herintroductie of bijplaatsing van dieren, tenzij:

- dit bijdraagt aan een hogere natuurkwaliteit en/of completer ecosysteem in onze natuurgebieden (sleutelsoort);
- dit bijdraagt aan de instandhouding van een (inter)nationaal bedreigde diersoort en deze diersoort onze natuurgebieden niet op eigen kracht kan bereiken.

De afweging over herintroductie van een soort vindt plaats binnen de kaders van een beheerplan. We volgen hierbij de richtlijnen voor herintroductie van IUCN. Het Groninger Landschap kan niet eigenstandig deze afweging maken, dit moet in overleg met bevoegd gezag (LNV/Provincie).

Het bijplaatsen van dieren kan een meer ad hoc karakter hebben, omdat het veelal gaat om opgevangen dieren die ergens teruggeplaatst moeten worden in de natuur. Bijplaatsen kan bijdragen aan versterking van een lokale populatie en verbreding van de genetische variatie binnen een geïsoleerde populatie. Als aan één van deze criteria wordt voldaan, staan we in principe positief tegenover bijplaatsing. Van belang is dat het om gezonde dieren gaat (geen introductie van ziektes), dat er voldoende leefgebied is (geen verdringing van reeds aanwezige dieren) en dat de dieren niet blootgesteld worden aan onveilige situaties.

Als de natuurbeheerder over wil gaan tot bijplaatsing van dieren in een bestaande populatie, dan wordt een maatwerkplan gemaakt dat voor akkoord voorgelegd wordt aan het hoofd Natuur & Landschap. Dit wordt vastgelegd in de kwartaalrapportage.

Een maatwerkplan bevat minimaal de volgende onderdelen:

- a. de onderbouwing voor het bijplaatsen;
- b. de wijze van uitvoering;
- c. het effect op de reeds aanwezige populatie;;
- d. risico's;
- e. monitoring en evaluatie van het bijplaatsen;
- f. communicatie.

4. Overig faunabeheer

4.1 Jacht

In de gebieden van Het Groninger Landschap vindt geen jacht plaats. Bestaande jachtcontracten worden (indien mogelijk) uitgefaseerd. Ook worden terreinen, waar mogelijk, niet beschikbaar gesteld voor het complementeren van jachtvelden. Onze terreinen zijn wel beschikbaar voor nulstandtellingen.

4.2 Visserij

Commerciële visserij op o.a. paling vindt in wateren van Het Groninger Landschap uitsluitend plaats via langjarige huurovereenkomsten. Deze contracten worden op termijn uitgefaseerd. Dit wordt vastgelegd in de betreffende beheerplannen. We gaan geen nieuwe commerciële visactiviteiten faciliteren.

Sportvisserij is uitsluitend toegestaan in wateren zoals aangegeven op de landelijk Lijst van Viswateren en met in achtname van de regels van de Visserijwet. Bij Het Groninger Landschap is alleen bij de grotere wateren het visrecht verhuurd aan de hengelsportfederatie: Zuidlaardermeer, Foxholstermeer en Oldambtmeer. Door de reguliere openstellingsvoorwaarden is nachtvissen vanaf de oevers niet toegestaan.

4.3 Eendenkooi

Het Groninger Landschap bezit één actieve eendenkooi, rijksmonument Nieuw Onrust. Om de kooi en de bijbehorende rechten in stand te houden, wordt de kooi vangklaar gehouden. In de praktijk betekent dit dat er tenminste één vangpijp gebruikt moet kunnen worden om eenden te vangen. Op dit moment worden er geen eenden meer gevangen en dient de kooi uitsluitend als excursiekooi. Het is niet uitgesloten dat in de toekomst de kooi gebruikt zal worden voor wetenschappelijk onderzoek, om bijvoorbeeld eenden te vangen om te ringen.

Literatuur

Bos, J.W. 2013. Groninger wildbeheereenheden en het ganzenakkoord G7.

Kleyheeg E., Vogelzang T., van der Zee I. & van Beek M. 2020. Boerenlandvogelbalans 2020. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen / LandschappenNL, De Bilt.

Koot, H.G. van, Rosing, J., van den Brink, B. en Jonge Poerink, B. 2019. Faunabeheerplan Groningen 2019 – 2024. FBE Groningen.

Faunabeheerplan Groningen 2015-2019 Hoofdstuk Ree. 2018. FBE Groningen.

Groninger Ganzenakkoord. 2014.